

Kunskapsinstitutioner

BIRGITTA MEURLING är docent i etnologi vid Uppsala universitet.

FREDRIK SCHOUG är forskarassistent i etnologi vid Lunds universitet.

Författarna presenteras utförligare vid sina respektive artiklar längre fram i tidskriften.

Mot bakgrund av det senaste decenniets många industrinedläggningar och utflyttningar av produktionsenheter från västvärlden till låglöneländerna i Asien och andra världsdelar, har de styrande i Europa kommit att betrakta kunskapssatsningar som centrala för att de egna samhällena skall kunna fungera och blomstra. Industrisamhället sägs allt som oftast vara på väg att gå i graven och istället bana väg för ett postindustriellt kunskapssamhälle, där högre utbildning håller på att bli en förutsättning för inträde på arbetsmarknaden och där betydelsen av forskning och informationshantering ökat i det alltmer innovationsorienterade näringslivet (särskilt inom sektorer som genteknologi, xenotransplantation och IT). Ofta artikuleras samtidigt idéer om att man i väst måste tillhandahålla "kunskapskapital" och "humankapital" eftersom det inte längre är möjligt att konkurrera inom den materiella produktionen.

Visioner av detta slag genomsyrar idag såväl samhällsteoretisk litteratur som offentliga utredningar och tjänar som karta och kompass för nya satsningar och utvecklingsstrategier. Politiker från båda blocken och företrädare för näringslivet strävar på olika sätt efter att operationalisera föreställningarna om det postindustriella samhället. Därmed hamnar kunskapsinstitutionerna i fokus och forskning och utbildning blir ett centralt politikområde. Kunskapen instrumentaliseras alltmer och blir föremål för ekonomisk investering, kapitalackumulation och högt uppskruvade förhoppningar. Som en följd inrättas fler nya lärosäten, som skall utsättas för ökad konkurrens och ständiga utvärderingar i kvalitetsbefrämjande syfte för att garantera att satsningarna verkligen bär frukt och inte förslösas. Hur formar den politiska kursen och de ekonomiska ramvillkoren förutsättningarna för den praktiska verksamheten i kunskaps-

institutioner som akademien, skolan, museerna, biblioteken, arkiven och de forskningsintensiva företagen?

Detta var utgångspunkterna för sessionen "Kunskapsinstitutioner" vid den 29:e nordiska etnolog- och folkloristkongressen, som arrangerades på LO-skolan i Helsingör den 6–8 maj 2003. Sju etnologer medverkade och uppmanades att från olika empiriska utgångspunkter bidra med insikter i frågor om temen som *problem i kunskapsmiljöerna* och *kunskapssatsningar som problemlösningsmetod*. Fyra av de inlägg som hölls under sessionen presenteras i bearbetad form i detta nummer av *Kulturella Perspektiv*. Utöver dessa författare medverkade även Katarina Ek-Nilsson, Markus Idvall och Karin Salomonsson, vilkas bidrag emellertid publiceras på

annat håll.¹ Vi tackar härmed medarbetarna och sessionens övriga deltagare, som med sina diskussionsinlägg bidrog till att skapa en lyckad sammankomst.

NOT

¹ Katarina Ek-Nilssons arbete om Hermods korrespondenskurser är tänkt att utkomma under hösten 2003 i antologin *Tidens varsel* (red. av Gösta Arvastson). Markus Idvalls artikel om xenotransplantation (överföring av organ och celler från djur till människa) och Karin Salomonssons inlägg om den framväxande kompetensindustrin återfinns båda i *Kunskapssamhällets marknad* (red. av Markus Idvall och Fredrik Schoug; Studentlitteratur 2003). Denna bok innehåller bland annat också ett inledningskapitel där kunskapssamhällets problematik introduceras mer utförligt än vad som här är möjligt.